

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 3133 Pana Posła Daniela Milewskiego z 10 czerwca 2024 roku w sprawie polityki ochrony polskich miejsc pamięci narodowej w świecie, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zgodnie z kompetencjami podejmuje działania polegające na sprawowaniu stałej opieki nad polskimi grobami wojennymi za granicą, co można zdefiniować jako troskę o dziedzictwo materialne (ochrona, zachowanie i utrzymanie w należyтым stanie technicznym poszczególnych obiektów) oraz dziedzictwo niematerialne (zachowanie pamięci o poległych za Ojczyznę, pomordowanych i zmarłych w skutek działań wojennych i represji). Ponadto resort kultury realizuje projekty remontowo-konserwatorskie grobów wojennych i miejsc pamięci narodowej za granicą, które z uwagi na stan techniczny wymagają podjęcia prac naprawczych.

Jednym z systemowych rozwiązań funkcjonujących w Ministerstwie, ukierunkowanych na pielęgnację grobów, cmentarzy wojennych i innych miejsc pamięci narodowej za granicą, jest program Ministra „Miejsca Pamięci Narodowej za Granicą”, w którego ramach podmiotom prawa polskiego przyznawane są środki finansowe na zadania związane z ww. działaniami.

Ad 2.

Ministerstwo koncentruje swoje działania na opiece nad grobami i cmentarzami wojennymi za granicą jako kryterium wyboru szczególnego rodzaju miejsc pamięci narodowej, dążąc do zachowania i pielęgnowania pamięci o poległych za Ojczyznę, pomordowanych i zmarłych w skutek działań wojennych i represji.

Ad 3.

Rzeczpospolita Polska jest obecnie stroną 9 umów bilateralnych z zakresu opieki nad grobami wojennymi (z Kirgistanem, Ukrainą, Rosją, Białorusią, Uzbekistanem, Niemcami, Włochami, Węgrami i Rumunią). Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadań z nich wynikających. Resort kultury prowadzi również bieżącą współpracę między innymi z Komisją ds. Grobów Wojennych Wspólnoty Narodów (Commonwealth War Graves Commission); Krajowym Biurem ds. Kombatantów i Ofiar Wojny (Office national des combattants et des victimes de guerre); Służbą Opieki nad Grobami z Okresu Wojny przy norweskim Ministerstwie Kultury i Równości (Krigsgravtjenesten) - podmiotami odpowiedzialnymi za sprawy grobów wojennych.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

Ad 4.

Największe wyzwania i trudności związane z ochroną polskich miejsc pamięci narodowej za granicą występują obecnie na terenie Białorusi i Rosji na skutek polityki prowadzonej przez władze wymienionych państw. Od 2022 r. na obszarze Białorusi i Rosji celowo zdemontowano bądź zniszczono kilkadziesiąt polskich upamiętnień. Z uwagi na uwarunkowania polityczne prowadzenie działań przez MKiDN w tych krajach nie jest możliwe.

Wyzwaniem pozostaje również sprawowanie opieki nad polskimi grobami wojennymi na Ukrainie z uwagi na skomplikowane relacje polsko-ukraińskie w obszarze miejsc pamięci oraz trwającą pełnoskalową wojnę w tym kraju.

Ad 5.

MKiDN nie prowadzi działań informacyjnych ograniczonych do Polonii i Polaków za granicą, natomiast swoje działania adresuje do wszystkich odbiorców zarówno w kraju, jak i za granicą. Resort kultury popularyzuje wiedzę o miejscach pamięci narodowej za granicą oraz ich znaczenia dla historii, dziedzictwa i tożsamości narodowej, upubliczniając informacje o polskich cmentarzach, kwaterach i grobach wojennych na świecie na portalu internetowym „Polskie dziedzictwo za granicą. Baza Poloników”, prowadzonym przez Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA (www.baza.polonika.pl). Przekazane informacje tworzą wydzielony „Katalog cmentarzy wojennych”, który jest systematycznie uzupełniany. Ponadto w 2020 r. MKiDN uruchomiło pod adresem www.katyn.miejscapamieci.gov.pl stronę poświęconą Zbrodni Katyńskiej, która zawiera szczegółowe informacje o cmentarzach wojennych w Katyniu, Miednoje, Charkowie i Kijowie-Bykowni, wersje elektroniczne wydanych w latach 2000-2006 Ksiąg Cmentarnych oraz bazę danych około 18 tysięcy ofiar Zbrodni Katyńskiej.

Ad 6.

Ministerstwo nie prowadzi współpracy z organizacjami polonijnymi z uwagi na fakt, że jest to kompetencją Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Współpraca z organizacjami polonijnymi przy ochronie polskich miejsc pamięci narodowej za granicą odbywa się w sposób pośredni przez placówki dyplomatyczne.

Ad 7.

MKiDN monitoruje potrzeby w zakresie opieki nad miejscami pamięci narodowej za granicą oraz ocenia skuteczność podejmowanych działań, przeprowadzając kontrole poszczególnych obiektów *in situ*. Delegowani przez resort eksperci (inżynierowie, konserwatorzy) we współpracy z pracownikami Ministerstwa oceniają stan techniczny poszczególnych obiektów oraz wdrożone rozwiązania w celu wypracowania najbardziej skutecznych metod ochrony miejsc pamięci, uwzględniających specyfikę danego obiektu.

Współpraca MKiDN z polskimi placówkami dyplomatycznymi pozwala monitorować bieżący stan utrzymania obiektów oraz w razie potrzeby przeprowadzić niewielkie prace naprawcze przy pomocy miejscowych specjalistów.

Ad 8.

Ministerstwo planuje obejmować stałą opieką coraz większą liczbę polskich miejsc pamięci narodowej za granicą. Dotychczasowe doświadczenia i ocena skuteczności takiego działania pozwala stwierdzić, że pozytywnie to wpływa na stan techniczny obiektów, ograniczając tym samym potrzebę prowadzenia prac remontowo-konserwatorskich i co za tym idzie, ponoszone koszty.

Resort planuje również rozwijać w dalszym ciągu współpracę międzyinstytucjonalną, obejmującą zarówno podmioty krajowe, jak i zagraniczne w celu wypracowywania optymalnych rozwiązań obejmujących ochronę polskich miejsc pamięci narodowej poza granicami kraju.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PODSEKRETARZ STANU

Andrzej Wyrobiec